

Nr 35.

Ankom till Riksdagens kansli den 7 maj 1912 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner angående utredning och förslag i fråga om förändringar i riksbankens organisation och förvaltning.

I särskilda till bankoutskottet remitterade motioner, väckta dels inom Första kammaren (nr 43) af herrar *K. A. Wallenberg* och *A. Hedenlund*, dels ock inom Andra kammaren (nr 162) af herr *A. Rune*, ha sådan hemställan formulerats i förstnämnda motion, föreslagits, »att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t låta med största möjliga skyndsamhet utreda, huruvida förändringar i fråga om riksbankens organisation och förvaltning äro af behovet påkallade, samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill denna utredning kan gifva anledning».

Herrar Wallenberg och Hedenlund hafva i sin motion anført följande:

»Frågan om ändrad organisation af riksbanken har under 1800 talet vid åtskilliga tillfällen varit föremål för behandling. De framställda förslagen hafva hufvudsakligen afsett dels att åt regeringen bereda större inflytande på lagstiftningen för riksbanken samt plats i förvaltningen och kontroll öfver densamma och dels att genom enskilda delägars inrymmande gifva banken karaktären af ett enskildt, ehuru under statsmakternas stränga uppsikt stående bankinstitut.

Af särskildt intresse äro de ståndpunkter, som intagits af 1881 och 1889 års bankkommittéer.

1881 års bankkommitté fann den mest vägande anmärkningen mot riksbankens organisation och förvaltning vara den, som afsåge »det olämpliga och oegentliga i riksbankens undantagsställning såsom tillhörande och uteslutande styrd af Riksdagen». Kommittén upptog äfven det flera gånger framställda förslaget att i riksbanken inrymma enskilda delägare. Man skulle gifva riksbanken

ökad styrka genom att medelst enskilda delägarers inrymmande bilda ett slags bolag, som, i likhet med andra bolag, skulle äga och förvalta sin egendom på det kontraktsevenliga aftalets grund, och riksbankens privaträttsliga ställning skulle, genom att dess verksamhet byggdes på de för ett dylikt bolag från tid till annan gifna oktrojer, blifva starkare framhållen och bevarad än som kunde ske däri-genom, att grunderna för dess rörelse och förvaltning bestämdes i allmän civillag. Kommittén föreslog, att en tredjedel af riksbankens grundfond skulle tillskjutas af enskilda delägare, hvilka jämväl skulle genom delegerade i den högsta myn-digheten öfver banken, bankstämman, deltaga i valet af fullmäktige och i utfär-dande af reglemente för banken.

I likhet med 1881 års kommitté fann 1889 års bankkommitté det inne-bära vissa vådor, att riksbanken vore uteslutande beroende af Riksdagen. Ett upptagande i riksbanken af enskilda delägare kunde visserligen innebära beak-tausvärda fördelar. Betydelsen af detta delägarskap af enskilda borde dock ej skattas allt för högt, då deras inflytande på bankens rörelse och förvaltning ej kunde blifva af afgörande betydelse; och då förslaget om enskilda delägarers in-rymmande i riksbanken icke kunde påräkna tillräckliga sympatier, ville icke kommittén föreslå någon förändring i riksbankens karaktär att uteslutande vara en statsbank. Den åsyftade tryggheten ansåg kommittén böra sökas på en annan väg, nämligen genom att med bibehållande af riksbankens karaktär af statsbank, åt Konungen inrymma rätt att utse en tredjedel af fullmäktiges antal, som där-vid borde ökas till nio, äfvensom att i lag, stiftad af Konung och Riksdag ge-mensamt, inrymma de väsentliga bestämmelserna angående riksbankens rörelse och förvaltning.

Genom 1897 års lag, som ställde de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt på afskrifning, blefvo omsider de viktiga-te bestämmelserna rörande riksbankens organisation och verksamhet ordnade genom allmän lag, hvarjämte Konungen medgafs rätt att utse en ledamot i bankens styrelse. I öfrigt förblef dock banken, såsom förut, under Riksdagens vård och förvaltning. Riksbankens reglemente fastställes sålunda fortfarande, som bekant, af Riksdagen, bankoutskottet är full-mäktiges närmaste öfverordnade, och genom sina elektor utser Riksdagen 6 af banken 7 fullmäktige.

Den förändrade ställning, riksbanken numera intager i vårt ekonomiska lif, har låtit spörsmålet om bankens organisation framstå såsom mera betydelse-fullt och brännande än tillföre. På senaste tiden har frågan blifvit föremål för en liflig pressdiskussion, hvilken, genom de uttalanden, som därunder från sakkunnigt håll gjorts, ådragit sig berättigad uppmärksamhet.

I ett inlägg i denna diskussion har från riksbanksstyrelsens sida erinrats, bl. a., att det visserligen vore af stor betydelse, att grunderna för riksbankens sedelutgifning och de förnämsta reglerna för bankens utlåning och öfriga rörelse sedan år 1897 fastställas i allmän lag, men att hufvudvikten dock låge därpå, att bankens förvaltning komme i lämpliga händer och att bankens styrelse, ostörd af för banken och dess egentliga uppgift främmande intressen, finge omhänder-hafva sitt värf.

Från andra håll har med styrka framhållits, att hvad som tarfvas är en sådan förändring af riksbankens organisation, att den icke längre behåller sin egenskap af statsbank.

Den omständigheten, att riksbanken och dess nuvarande organisation, tid efter annan bringas under diskussion och kritiseras, låter i och för sig en ingående undersökning rörande kritikens berättigande framstå såsom nödvändig. När man vidare uppmärksammar, att, förutom i Sverige, den sedelutgifvande centralbanken numera är statsegendom i intet annat land med undantag af Ryssland, Finland, Bulgarien och Uruguay, måste man ledas till den slutsatsen, att tungt vägande skäl föranlett de sedelutgifvande centralinstitutens placering på neutral grund. Den tanken ligger nära, att dessa skäl äga bärkraft äfven i fråga om den svenska riksbanken; i hvarje fall lär angifna faktum jämväl tala för verkställandet af en undersökning, huruvida riksbankens konstruktion är den rätta. Sedan riksbanken genom 1897 års lag blifvit allena sedelutgifvande och således dess sedlar, som enligt § 72 Regeringsformen äro lagliga betalningsmedel i riket, utgöra landets enda rörelsemedel, är det af så mycket större vikt, att starka garantier skapas mot en minskning af dessa sedlars pålydande värde, när och om landet en gång blir utsatt för inre eller yttre olyckor. Äfven om man bortser från det olämpliga i att riksbanken styres och ledes af en lagstiftande församling och därigenom kan indragas i politiska strider, kan man dock icke undgå att taga hänsyn till den långt större fara, som, i händelse landet invecklas i ett krig, uppstår till följd däraf, att landets enda sedelutgifvande bank är statsegendom. Dess kredit sammanhänger nämligen på det allra närmaste med landets egen, och den torde därför vid krigstillfälle ej längre kunna fullgöra sina åligganden som centralbank. Men med det djupgående inflytande riksbanken numera utöfvar på landets hela affärslif, skulle en sådan katastrof komma att i hög grad skärpa de svårigheter, som åtfölja ett krig.

Om arten af den reform, hvarigenom en tidsenlig och betryggande riksbanksorganisation kunde skapas, äro, såsom nämnt, meningarna delade. I alla händelser bör emellertid en reform kunna ske på sådant sätt, att staten, såsom fallet är i de flesta länder, bibehåller såväl inflytande öfver riksbanken som ock vidtgående ekonomiska fördelar af densamma.»

Herr Runes motion lyder:

»Den ställning riksbanken numera intager i vårt ekonomiska lif har låtit spörsmålet om bankens organisation framstå såsom mera betydelsefullt än tillföre. På senaste tid har frågan äfven blifvit föremål för liflig pressdiskussion, hvilken genom de uttalanden, som därunder från sakkunnigt håll gjorts, ådragit sig stor och berättigad uppmärksamhet.

Den omständigheten, att riksbanken och dess nuvarande organisation på senare tider alltmär diskuterats och äfven kritiserats, torde redan det framstå såsom ett skäl för en ingående undersökning i frågan. Då man därtill tager i betraktande, att den sedelutgifvande statsbanken i nästan alla kulturländer icke är statsegendom, måste man antaga, att starka skäl måste förefinnas för att statsbankerna sålunda i allmänhet ställts på mera neutral grund och att dessa skäl måste vara tillämpliga äfven på den svenska riksbanken. Åtminstone måste man uti dessa omständigheter finna full anledning till verkställandet af en allsidig utredning rörande riksbankens konstruktion och förhållanden i öfrigt. Hänsyn torde härvid tagas äfven till de svårigheter, som kunna uppstå, i händelse

landet invecklas i krig, särskildt då man tager i betraktande, huru litet präglat guldmynt här i landet användes som vanligt betalningsmedel, hvarigenom en stockning i allmänna rörelsen lättare kan uppstå.

Huru en tidsenlig reform af riksbankens organisation bör ske, är en sak, hvarom skilda meningar nog råda, särskildt beträffande frågan, huruvida enskilda delägare böra finnas eller icke, men att det icke i alla afseenden är bra bestämdt som det är, därom tror jag, att numera de allra flesta äro ense. Det synes mig emellertid, att en reform i alla fall bör ske på sådant sätt, att staten bibehåller lämpligt inflytande öfver riksbankens skötsel samt äfven tillförsäkras sig en fullt lika stor årlig inkomst af banken, som hittills kommit staten till godo.

Då jag således anser en utredning rörande riksbankens organisation och alla förhållanden synnerligen önskelig, hemställer jag, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om en allsidig utredning, huruvida förändringar i fråga om riksbankens organisation och förvaltning äro af behofvet påkallade, samt därefter för Riksdagen framlägga de förslag, till hvilka utredningen kan gifva anledning.»

Historik.

Utskottet har till en början ansett det vara lämpligt att i största korthet erinra om de viktigare förändringar, som hittills företagits i fråga om riksbankens styrelse och dess ställning till Riksdagen.

Den ständernas makt och myndighet i afseende på riksbanken som genom år 1668 utfärdadt tillståndsbrief blifvit af Konungen till rikets ständer öfverlämnad och som 1772 års regeringsform bekräftat, bibehölls i 1809 års regeringsform orubbad. I 72 § stadgades nämligen, att rikets ständers bank hädanefter, som dittills varit, skulle förblifva under rikets ständers egen garanti och vård, så att den ostörd måtte förvaltas af de fullmäktige, hvarje stånd därtill förordnade, enligt af rikets ständer antagna ordningar, stadgar och reglementen. I fråga om val af bankofullmäktige föreskrefs i 1810 års riksdagsordning, att rikets ständer skulle vid hvarje riksdag, hvart stånd för sig, utse fullmäktige, tre af hvarje stånd. Genom riksdagsbeslut af åren 1830 och 1834 vidtogs sedermera den ändring i 72 § regeringsformen, att riksbanken ställdes under Konungens och rikets ständers gemensamma garanti, samt att lagar och stadganden för banken och dess styrelse fingo karaktär af utaf Konung och rikets ständer gemensamt stiftad lag. Såsom sådan blef ock 1834 års banklag antagen.

Representationsreformen år 1866 påkallade förändrade anordningar i fråga om bankofullmäktiges tillsättande. 1866 års riksdagsordning innehåller bestämmelser härutinnan i §§ 71 och 73. Fullmäktiges antal nedsattes till sju med tre suppleanter. De skulle utses för ett års tid af en valnämnd på 48 personer, af hvilka Riksdagens kammare hvardera valde

halfva antalet. § 71 ändrades sedermera år 1894, hvarvid, för betryggande af kontinuitet i bankstyrelsen, nu gällande bestämmelse infördes därom, att val af fullmäktige ske för en tid af tre år och att blott två af fullmäktige årligen ställas under omval.

Grundlagsstadgandena om riksbankens styrelse fingo, som känt, sin nuvarande lydelse vid 1897 års riksdag. Genom detta år slutligen antagen grundlagsändring inrymdes åt Kungl. Maj:t rätt att utse en af de sju fullmäktige jämte suppleant för denne, hvarvid den af Kungl. Maj:t förordnade ledamoten skulle vara fullmäktiges själfskrifne ordförande. Bestämmelserna om fullmäktiges tillsättande i öfrigt bibehöllos oförändrade.

Hvad den direkta ledningen af riksbanken beträffar, beslöts vid 1867 års riksdag, att fullmäktige skulle inom sig utse två deputerade för den dagliga förvaltningens handhafvande, med rättighet därjämte att, om så ansåges nödigt, välja en bland öfriga fullmäktige att jämte endera af deputerade besörja bankens växelärenden. År 1870 borttogs emellertid rättigheten att utse den särskilde deputeraden. Vid 1874 års riksdag, bestämdes åter, att fullmäktige skulle inom sig utse en biträdande deputerad, hvilken hade att under den tid, då ordinarie deputerad åtnjöt ledighet, äfvensom vid tillfälligt förfall för deputerad fullgöra dennes åligganden. Deputeradeinstitutionen förändrades sedermera år 1901, då i § 38 bankoreglementet den bestämmelsen intogs, att fullmäktige inom sig skulle utse en förste och en andre deputerad. Den vikarierande deputeradebefattningen bibehölls därvid oförändrad. År 1907 förändrades slutligen sistnämnda befattning till ytterligare en andre deputeradebefattning, så att deputerade blefvo en förste och två andre.

Af den här ofvan intagna historiska redogörelsen framgår, att de nuvarande föreskrifterna rörande riksbankens förvaltning i hufvudsakliga delar äro desamma som i äldre tider. Åtskilliga förändringar hafva visserligen genomförts, företrädesvis med afseende å bankens styrelse. Till de viktigaste af dessa lära otvifvelaktigt böra räknas dels den Kungl. Maj:t medgifna rätten att bland fullmäktige utse ordförande jämte suppleant för denne, dels ock föreskriften att fullmäktige skola väljas för en tid af tre år.

*Utskottets
yttrande.*

Nu får man emellertid icke bortse från den omständigheten, att sedan genom 1897 års lagstiftning riksbanken öfvertagit sedelutgifningen inom landet och sålunda öfvergått till att vara en verklig centralbank, riksbanken kommit att intaga en helt annan ställning i vårt ekonomiska lif än tillförne. Det förtjänar i detta sammanhang erinras, hurusom vid

fastställandet af de bestämmelser, enligt hvilka sedelutgifningsrätten öfverflyttades på riksbanken, såväl från de enskilda bankernas sida som ock af målsmän för vårt näringslif uttalades farhågor för att riksbanken ej skulle kunna på ett fullt tillfredsställande sätt motsvara de kraf, näringslivet hädanefter måste komma att ställa på riksbanken. Genom särskilda bestämmelser blef det ock åt de enskilda bankerna förbehållet att fortfarande utgifva egna sedlar intill utgången af år 1903, hvarjämte åt dessa banker medgäfvos vissa förmåner i afseende å anlitaudet för deras lånere rörelse af kredit hos riksbanken. Och hvad beträffade sådana enskilda banker, som före utgången af den därför bestämda tiden afstått från sin sedelutgifningsrätt, bereddes dessa banker möjlighet att erhålla särskilda förmåner, dock endast för tiden intill 1910 års utgång. Vid sidan af dessa åtgärder, som uppenbarligen vidtagits för att icke öfvergången skulle blifva alltför hastig och föranleda rubbningar i affärslivet, har riksbanken såsom ensam sedelutgifvande bank åt de enskilda bankinstituten medgifvit en rediskonteringsrätt som af dessa i stor utsträckning begagnats.

Under sådana förhållanden är det tydligt, att riksbanken icke blott legalt utan äfven faktiskt kommit att intaga en ställning, som gör den till ett verkligt stöd för de enskilda bankerna och därigenom för landets näringslif i dess helhet. Desto angelägnare framträder då nödvändigheten att åt riksbanken trygga den fasthet och stadga, som erfordras, för att banken skall kunna fylla denna sin uppgift. Det måste således ligga synnerlig vikt uppå, att riksbankens styrelse vid fullgörandet af sitt ansvarsfulla uppdrag blifver i stånd att år från år utan störande inverkan af mera tillfälliga förhållanden fullfölja en för utvecklingen af landets näringslif nyttig affärspolitik.

Som känt står riksbanken under Riksdagens garanti och vård. Riksdagen fastställer alltså bankens reglemente och utöfvar för öfrigt sina funktioner dels genom bankoutskottet dels ock, oafsedt statsrevisionen, genom särskilda valnämnder, elektorer, hvilka hafva att utse fullmäktige i banken och deras suppleanter samt revisorer för bankens afdelningskontor.

Hvad först bankoutskottet angår, är att märka, att denna delegation — som för öfrigt nu fått sitt verksamhetsområde utvidgadt — då den fungerar endast under en del af året, icke enligt sakens natur kan göra stadigvarande tjänst såsom en rådgifvande myndighet, hos hvilken riksbanken kan vid förefallande behof äfven mellan riksdagarna erhålla stöd.

Beträffande vidare frågan om val af revisorer, torde kunna ifrågasättas, huruvida det sätt, hvarpå dessa utses, kan anses fullt betryggande för att kompetenta personer må erhållas.

Hvad härefter angår den synnerligen viktiga frågan om tillsättande af bankens styrelse, utses denna som bekant för närvarande på det sätt, att Kungl. Maj:t för en tid af tre år förordnar ordförande och suppleant för denne, hvarjämte öfriga fullmäktige tillika med suppleanter för dem väljas af särskilda, af hvardera kammaren utsedda elektor. Dessa fullmäktige väljas likaledes för en tid af tre år, dock så att en tredjedel årligen underkastas omval; suppleanterna åter väljas endast för ett år i sänder. Den ändring har sålunda vidtagits, att valen numera afse en tidsperiod af tre år och faran för alltför hastiga förändringar inom bankens styrelse kan alltså sägas hafva i någon mån minskats.

Emellertid kvarstå åtskilliga olägenheter, som vidlåda själfva valsättet. Arligen har Riksdagens valnämnd att utse två fullmäktige, af hvilka i regel en har att fylla en förste eller andre deputerads viktiga plats, och därjämte tre suppleanter, som skola vara kvalificerade att ersätta ordinarie fullmäktig. Den begränsade tid, som står Riksdagens valmän till buds, försvårar en omsorgsfull förberedelse af valen och torde vara en af orsakerna till att svårigheter stundom yppat sig att till dessa platser finna de lämpligaste personerna. Härtill kommer faran för att vid valen andra synpunkter än de rent sakliga kunna göra sig gällande.

Slutligen må äfven framhållas den olägenhet, som kan uppstå, därest under tiden mellan riksdagarna förste eller någon af andre deputerade afgår utan att bland öfriga fullmäktige eller bland suppleanterna en lämplig ersättare finnes att tillgå. Med det nuvarande valsättet måste i dylikt fall ett nyval uppskjutas, till dess nästa Riksdag sammanträder.

Af det anförda torde framgå, att åtskilliga olägenheter med afseende å riksbankens nuvarande organisation och förvaltning förefinnas, och det lär under sådana förhållanden med fog kunna sättas i fråga, huruvida icke en undersökning borde vidtagas för att utröna, i hvilken mån förändringar i denna organisation och förvaltning kunna anses vara af behovet påkallade.

Det torde ock vara känt, hurusom såväl inom som utom riksdagen röster höjts till förmån för en närmare undersökning, på sätt ofvan blifvit antydt, äfvensom att åtskilliga förslag till förändrad organisation af banken redan framkommit. I detta afseende har sär-

skildt ett, afgifvet från sakkunnigt håll, tilldragit sig en viss uppmärksamhet. Enligt detta förslag skulle banken som hittills förblifva under Riksdagens garanti samt förvaltas af därtill förordnade fullmäktige, under inseende af ett bankråd, hvars medlemmar skulle utses till en mindre del af Kungl. Maj:t och i öfrigt af Riksdagen. At bankrådet skulle anförtros bland annat val af fullmäktige och deras suppleanter. I alla viktigare frågor skulle bankrådets beslut underställas Riksdagens godkännande.

I motionerna har äfven framhållits den fara, som förmenas ligga däri, att staten under tryckta tider kunde frestas att till men för landets penningväsen sammanblanda sina egna och riksbankens affärer, äfvensom den våda, som i händelse af krig läge däri, att landets enda sedelutgifvande bank vore statsegendom. Äfven dessa nu angifna synpunkter torde vid en blifvande utredning böra komma till beaktande.

Utan att inlåta sig på ett närmare bedömande af huru ofvan angifna olägenheter böra undanröjas, har utskottet likväl ansett angeläget, att en utredning i ämnet kommer till stånd i syfte att, med bibehållande af nödig kontroll från Riksdagens sida, och hittillsvarande ekonomiska fördelar för staten, undersöka, hvilka ändringar i nu gällande bestämmelser lämpligen må kunna genomföras.

Utskottet har alltså funnit sig böra hemställa om en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran att en dylik utredning måtte snarast möjligt verkställas.

Åberopande hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i anledning af förevarande motioner, må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta snarast möjligt utreda, hvilka förändringar i fråga om riksbankens organisation och förvaltning må finnas vara af behovet påkallade, samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill denna utredning kan gifva anledning.

Stockholm den 7 maj 1912.

På bankoutskottets vägnar:

I. VON STAPELMOHR.

Reservation

af herrar *Henricson* i Karlslund, *Kristensson*, *Vahlquist*, *Leander* och *Forssell*, hvilka ansett, att utskottets yttrande bort hafva följande lydelse:

»Såsom af ofvan intagna historiska redogörelse framgår, undergick riksbanken för ej längre tid tillbaka än för omkring 15 år sedan en ganska väsentlig reformering, och äfven därefter hafva vissa mindre förändringar vidtagits i syfte att ytterligare befästa verkan af nämnda reform. Det har också visat sig, att några befogade anmärkningar mot bankens skötsel icke förekommit, vare sig inom eller utom Riksdagen eller ens från deras sida, som påyrka ändrade grunder i fråga om bankens organisation och förvaltning, och det oaktadt, som känt, en ganska allvarsam ekonomisk kris för ej många år sedan öfvergått vårt land. Det vill därför synas, som om man icke med fog kunde göra gällande, att några verkliga brister vidlåda riksbankens organisation och förvaltning. Under sådana förhållanden lär det ock möta synnerligen stora svårigheter att angifva de riktlinjer, efter hvilka en eventuell utredning borde komma till stånd, något som uppenbarligen är en nödig förutsättning för verkställandet af en dylik utredning.

I motionerna har äfven berörts det vid flera föregående tillfällen framkastade förslaget om enskilda delägares inrymmande i banken. Man har i detta afseende gjort gällande, att i händelse af krigiska förvecklingar banken såsom ej uteslutande statsegendom skulle i större grad än eljes säkerställas gent emot obehörigt intrång såväl från statens som från yttre fienders sida, och har äfven ur denna synpunkt en utredning ansetts nödig. Oafsedt huruvida den omständigheten att enskildt kapital tillföres banken må anses utgöra en borgen för att under de angifna förutsättningarna bankens egendom skall respekteras, vill det synas, som om en utredning i berörda syfte skulle vara ägnad att redan på förhand tilldraga sig en viss uppmärksamhet, särskildt utom landet, hvaraf olägenheter skulle kunna föranledas. Med afseende å den förmenta faran för att vid krigstillfälle bankens egendom skulle falla i fiendehänder må för öfrigt erinras om den i bankoreglementet intagna bestämmelsen därom att 'fullmäktige skola alltid vara beredda på sådana anstalter, hvarigenom riksbankens redbarheter samt angelägna handlingar och dokumenter må kunna, om så fordras, utan tidsutdräkt till säker ort förflyttas'.

Äfven om en eller annan anmärkning i detalj må kunna framställas mot bankens nuvarande organisation, synes likväl rättelse härutinnan

kunna ske, utan att en så vidlyftig åtgärd behöfver tillgripas som den utredning, hvilken här blifvit ifrågasatt.

Hvad sålunda anförts torde tillräckligt ådagalägga, att något verkligt behof af en dylik utredning icke föreligger och får utskottet alltså hemställa

att förevarande motioner I: 43 och II: 162 icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

Herr *Söderberg* i Stockholm har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i den slutliga behandlingen af detta ärende inom utskottet.
